

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การจัดการศึกษาในประเทศไทยกล่าวได้ว่าเอกชนดำเนินการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนก่อนรัฐบาล กล่าวคือ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเกี่ยในยุคของการเผยแพร่ศาสนาควบคู่ไปกับการให้การศึกษาความรู้ ผู้นำในระดับสูงของยุคนั้นๆ ให้ความสนใจที่จะแสวงหาความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยในยุคนั้น ต่อมาจึงจัดตั้งเป็นโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาแบบสมัยใหม่ และขยายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามความนิยมที่มีมากขึ้นตามลำดับ

การศึกษาเอกชนในยุคแรกๆ ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เป็นที่นิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนเป็นอันมาก มีนักเรียนมาเรียนในโรงเรียนเอกชนมากมาย นับตั้งแต่เจ้านายชั้นสูงลงมาจนถึงบุคคลธรรมดา แต่ในระยะต่อมา เมื่อโรงเรียนเอกชนมีจำนวนมากขึ้นปัญหาในเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษาจึงมีความหลากหลาย โรงเรียนเอกชนกลุ่มหนึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชน แต่อีกกลุ่มหนึ่งยังคงมีคุณภาพไม่สามารถปรับปรุงพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดี จึงทำให้ภาพลักษณ์ของโรงเรียนเอกชนเข้าไปในทางเสื่อมเสียประชาชนขาดความศรัทธา รัฐบาลเกรงว่าจะส่งผลเสียหายต่อเด็กนักเรียนที่จะเป็นกำลังของชาติในอนาคต ทำให้เกิดผลกระทบต่อความอยู่รอดของโรงเรียนเอกชน (จำรัส นองมาก, 2538:4)

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนให้พัฒนาสู่สภาพที่พึงประสงค์โดยได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับรองวิทยฐานะตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองวิทยฐานะ โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2484 เพื่อจะช่วยรักษาผลประโยชน์ของเด็กและยังเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะมารับบริการในอนาคตได้ตัดสินใจเลือก เพราะโรงเรียนที่ได้รับอนุญาตให้รับรองวิทยฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ทางโรงเรียนจะจัดทำป้ายบอกสภาพว่าเป็นโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล การรับรองวิทยฐานะเป็นการรับรองตลอดไปโดยไม่ได้กำหนดเวลาไว้แน่นอน ซึ่งบางโรงเรียนที่ได้รับรองวิทยฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และไม่มีการรายงานผลการพัฒนาทำให้โรงเรียนไม่มีคุณภาพ ทั้งๆ ที่บางโรงเรียนที่ไม่ได้ขอรับรองของวิทยฐานะแต่คุณภาพในการจัดการศึกษาในหลายๆ เรื่องดีกว่าโรงเรียนที่ได้รับรองวิทยฐานะแล้วเสียอีก

จุดอ่อนของการรับรองวิทยฐานะที่ระบุไว้ในระเบียบไม่ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมขอบข่ายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ในการตัดสิน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นสิ่งที่เป็นปัจจัยในการจัดในโรงเรียน แต่ขาดส่วนที่เป็นกระบวนการในการดำเนินงาน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การควบคุม กำกับ การนิเทศ การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น ดังนั้น โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ได้รับรองวิทยฐานะจึงยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าโรงเรียนนั้นๆ มีคุณภาพอย่างแท้จริงทั้งระบบ

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2542 ข : 10) ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2536 เนื่องจากพบว่าการจัดการศึกษาเอกชนในช่วงที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายด้าน จากผลการตรวจนิเทศ และผลการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งให้เห็นว่าจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชนอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเอกชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีมากขึ้น

ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542 ข : 17) ได้ร่างนโยบายเร่งด่วนและดำเนินการในปีงบประมาณ 2542 จำนวน 9 เรื่อง ในเรื่องที่ 1 ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเอกชนในรูปของการประกันและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศของการศึกษาเอกชนทุกระดับทุกประเภท
2. เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างความมั่นใจแก่โรงเรียนเอกชนในการสร้างระบบการควบคุมภายในโรงเรียน และในการตรวจสอบจากภายนอก
3. เพื่อสร้างความมั่นใจในเรื่องคุณภาพการศึกษาให้กับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนเอกชนเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน
4. เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชนให้เป็นที่ยอมรับทั่วไป

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดคัตัษณะคุณภาพโรงเรียนเอกชนเป็นปัจจัยเกณฑ์มี 7 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ปรัชญา และเป้าหมายของโรงเรียน

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ปัจจัยที่ 3 บุคลากร

ปัจจัยที่ 4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

ปัจจัยที่ 5 การจัดการการบริหาร

ปัจจัยที่ 6 กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา

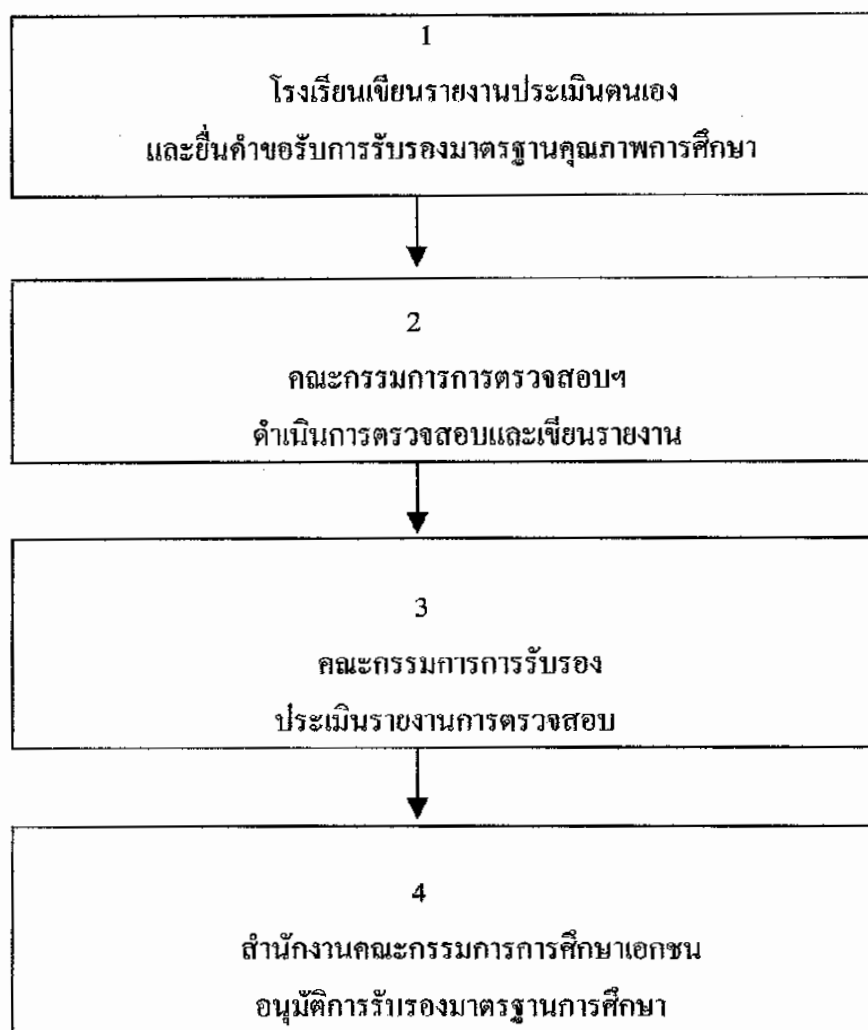
ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

จากกรณีที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับการศึกษา ให้นุคคลลย้อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐบาลจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้รับการตอบสนองอย่างเป็นรูปธรรมถือการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดอย่างชัดเจนถึงความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ใน หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้น่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การมหาชน โดยมีแนวปฏิบัติในการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา 4 ขั้นตอน

เสนอด้งแผนภาพ 1

แผนภาพ 1 แนวปฏิบัติในการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545 ก : 11-12

สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการประเมินคุณภาพภายนอกทุกๆ ห้าปี รวมถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาศาสนาควบคู่กับการสอนหลักสูตรวิชาสามัญ มีความจำเป็นที่จะต้องเข้ารับการประเมินจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรเอกชน โดยได้กำหนดมาตรฐานที่จะใช้ประเมินคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรีเพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินภายนอกเบื้องต้น จำนวนทั้งสิ้น 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ จากจำนวนทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ ในมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินรอบแรกนั้นสามารถจำแนกได้ดังนี้ คือ มาตรฐานด้าน ผู้เรียน 7 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการ 3 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ และ

มาตรฐานด้านปัจจัย 4 มาตรฐาน 12 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 58)

การปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา (PDCA) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หากจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง แล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้นๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ จนทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นงานปกติ เป็น การตรวจสอบและประเมินตนเองซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีข้อมูลที่เป็นจริงพร้อมรับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกอยู่เสมอ

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการและสืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กระจายบทบาทการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่เชื่อมั่นและพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ดังนั้นหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน และตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มงานส่งเสริมสถานศึกษาเอกชนในฐานะที่ทำหน้าที่ส่งเสริมกำกับดูแลโรงเรียนเอกชน มีบทบาทในการจัดการศึกษามาเป็นเวลานาน ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยได้อย่างกว้างขวาง เพราะการจัดการศึกษาของเอกชนช่วยตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม มีลักษณะการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและคล่องตัวมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล ผลผลิตของโรงเรียนเอกชนจำนวนไม่น้อยที่ออกไปประกอบอาชีพหรือมีบทบาทในการประกอบอาชีพต่างๆ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเป็นที่รู้จักกว้างขวาง (จำรัส นองมาก, 2538 : 65)

สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาศาสนาควาญวิชาสามัญ จำนวน 54 โรงเรียน ที่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2536 จำนวน 5 โรงเรียน แต่ละแห่งได้พยายามบริหารจัดการศึกษาของ

โรงเรียนให้มีคุณภาพและตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในและภายนอก เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ทั้งที่ยังไม่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและที่ผ่านการรับรองคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเข้ารับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติงานสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติงานสอนจำแนกตาม ประเภทวิชาที่สอน และประเภทของโรงเรียน
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

สมมติฐาน

1. ครูปฏิบัติงานสอนประเภทวิชาศาสนากับครูปฏิบัติงานสอนวิชาสามัญ มีปัญหาในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน
2. ครูปฏิบัติงานสอน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกับครูปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมี

ปัญหาในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

1. ทำให้ทราบระดับปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี
2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
3. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มงานสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในการดูแลให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา
การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้
เกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน
 1. มาตรฐานด้านผู้เรียน
 2. มาตรฐานด้านกระบวนการ
 3. มาตรฐานด้านปัจจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำนวน 54 โรงเรียนทั้งสิ้น 2,628 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี รวมทั้งสิ้น 348 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของยามานะ และนำมาแบ่งอย่างเป็นสัดส่วนตามชั้นภูมิ และสุ่มอย่างง่ายต่อไป

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ประเภทวิชาที่สอน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

3.1.1.1 สอนวิชาศาสนา

3.1.1.2 สอนวิชาสามัญ

3.1.2 ประเภทโรงเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

3.1.2.1 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ยังไม่ผ่านการรับรอง

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

3.1.2.2 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผ่านการรับรอง

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนแล้ว

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์

มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน

3.2.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน

3.2.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ

3.2.3 มาตรฐานด้านปัจจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหา หมายถึง อุปสรรค หรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา

2. การปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา หมายถึง สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษา เตรียมเอกสารหลักฐาน และแบบรายงานผลที่เกิดจากกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 3 มาตรฐาน คือมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านปัจจัย

3. มาตรฐานด้านผู้เรียน หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์และต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

3.1 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ของแต่ละศาสนา มี 4 ตัวบ่งชี้

3.2 มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้

3.3 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 2 ตัวบ่งชี้

3.4 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้

3.5 มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 4 ตัวบ่งชี้

3.6 มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้

3.7 มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 1 ตัวบ่งชี้

4. มาตรฐานด้านกระบวนการ หมายถึง สภาพการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ มี 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

4.1 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 8 ตัวบ่งชี้

4.2 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้

4.3 มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 9 ตัวบ่งชี้

5. มาตรฐานด้านปัจจัย หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ของสิ่งสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา มี 4 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

5.1 มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 3 ตัวบ่งชี้

5.2 มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้

5.3 มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ มี 2 ตัวบ่งชี้

5.4 มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้

6. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี หมายถึง สถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการและจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาควบคู่วิชาสามัญในจังหวัดปัตตานี จำนวน 54 โรงเรียน

7. ประเภทโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและ โรงเรียนที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

8. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ยังไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานและยังไม่ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

9. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผ่านการประเมินมาตรฐานและได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการแล้ว

10. ครูผู้สอน หมายถึง ครูปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี

11. ประเภทวิชาที่สอน หมายถึง ลักษณะวิชาที่ครูปฏิบัติงานสอน ได้แก่ ประเภทวิชาศาสนาและประเภทวิชาสามัญ